

Jutri

Prvi stavek v vabilu k pisanju za pričujoči zbornik o neodvisnem filmu se je glasil takole: *“Filmska produkcija velja danes nesporno za glavno in in najvplivnejšo svetovno umetniško zvrst.”* Drzen in lep stavek, ki bi mu najprej prikimal vsak cinefil. In takoj zatem v njem odkril dve motnji. Prva na glavo obrača podjetje celotnega zbornika, se pravi razmisleka o neodvisnem filmu v kontekstu natančne definicije pojmov, v kontekstu zgodovine in prihodnosti, v kontekstu domačega prostora. Umetniška zvrst namreč ni filmska produkcija, temveč sam film (po McLuhanu medij in njegove izrazne možnosti). Če je umetniška zvrst filmska produkcija, potem je največji umetnik pač Hollywood in nadaljnja razglabljanja niso potrebna. V dobri veri, da je prva motnja zgolj lapsus, naj druga služi za izhodišče pričujočega razmišljanja. Film je namreč veliko več kot le glavna in najvplivnejša svetovna umetniška zvrst. Film je ključna politična umetnost dvajsetega stoletja in cinefilija – ljubezen do filma, ki med drugim tudi peha v angažirano pisanje o filmu –

politično dejanje per se: izboljšati film pomeni izboljšati svet. Strani filmske zgodovine so popisane z neštetimi manifestacijami tega prepričanja, ki pa – tako na strani *mainstreama* kot neodvisnega filma – še vedno v pretežni meri ostaja – žal – preslišano. Film, ta edina nova umetnost, ki jo je iznašlo zgodovinsko obdobje kapitalizma, se je v pretežni meri izrodil v pošast taistega obdobja, v srhljivo učinkovito orodje eskapistične narkoze. Sta alternativa temu neodvisni film oziroma digitalna tehnologija, po mnenju številnih revolucionarna iznajdba? Vsekakor ne, vsaj toliko časa ne, dokler se bo “neodvisno” vzpostavljalo v opoziciji do *mainstreama* (se pravi: odvisnega od kapitala = množično sprejemljivih modelov izraza) in do jelo, da je odvisno zgolj od lastne apatije. In dokler ne bo digitalna tehnologija obveljala za revolucionarno zgolj v okviru ekonomsko-tehničnega napredka, saj gre v resnici le za orodje in drugačno ekonomsko-produkcijsko paradigmo, ki v stranskem učinku drugači način filmskega mišljenja, prakse in recepcije, saj spreverča histerično

ekonomijo filma (koliko časa/denarja mi preostane) in jo nadomešča z ekonomijo indiference (kaj sploh želim in zmorem povedati). Iskati v prvih podobah slovenskega filma – v letih 1905 in 1906 posnetih pejsažih Ljutomera in Grossmanovih deklic – kaj več od (ne)dvomne) zgodovinske vrednosti, je za tohel domačijski refleks, tako kot je za tohlo in refleksno iskati že besede za opis rezultatov, ki jih sto let pozneje rojeva slovenska neodvisna in digitalna scena. Če bi življenje na Zemlji v tem trenutku ugasnilo in bi obiskovalci iz druge galaksije med brskanjem po naši avdio-vizualni zapuščini skušali ugotoviti, kdo smo bili, bi bili izsledki bržkone ponižujoči: po verjetnostnem računu bi “zanimci” izkopavali na kilometre digitalnih zapisov, ki v nešteto varnostnih kamerah danes beležijo dogajanje v veleblagovnicah, na bankah in na vogalih upravnih poslopij. Na stotine in na tisoče mahjnih, ljubkih otrok, ki po betonskih vrtovih tekajo sem in tja. Digitalni Grossmani, ki so pojedli svet. Brez vrednosti, brez teže, brez razmisleka. Razmislek – to skrajno preprosto in človeku imanentno dejanje – je tisto, kar iz filma dela izjavo in celo umetnost. Fasciniranemu z novo tehnologijo (filmska kamera) Grossmanu ni bilo treba razmišljati, zato je njegovo zgodovinsko dejanje – tako, kakršno je – popolno: hotel je ohraniti v spominu. Človek živi, da se spominja, je dejal modrec. *“Da ne bi bili arogantni, moramo pred snemanjem filma vedeti, kdo pred nami je že obdelal isto tematiko. In tisto,*

kar mi je najbolj všeč, je nato ustvarjanje plodnega dialoga s filmskimi avtorji, ki so prišli tja pred menoj,” sto let pozneje ponavlja José Luis Guerín. Zato naj vsa amnezična filmska početja, ki jih proizvaja neodvisna, digitalna filmska scena, obveljajo za obrobna in neodgovorna. Za kar je, med drugim, kriva tudi digitalna tehnologija. Demokratizacija nekdanj privilegiranega orodja za reprodukcijo realnosti je v rokah novodobnih Grossmanov do ničelne točke skrčila moment razmisleka. Dejstvu, da je snemanje (v smislu pritiskanja na sprožilec kamere) lažje kot pisanje (in slikanje, kiparjenje, plesanje ipd.) in da si lahko danes tako rekoč vsak kupi ali izposodi videokamero, je v prvi vrsti obrodilo v poplavi banalnih, izpraznjenih in predvsem nepotrebnih slik in slikosukov. Če naj vrednostno filme razporedimo na takšne, ki so *morali* nastati (verjamem, da predvsem takšni sestavljajo množico relevantnih), in takšne, ki so *lahko* nastali, potem danes žal zmaguje slednja kategorija. Če se vrnemo na problem političnega: samo razmislek (izkušnja + védenje) lahko rodi film, ob katerem se bomo na realnost spomnili redkeje oziroma nanjo med gledanjem sploh pomislili; v nasprotju z drugo kategorijo filmov, namenjenih temu, da na realnost pozabimo. Privilegiran, neodvisen in/ali digitalen slovenski filmski ustvarjalec – tudi ti, ki hliniš svojo nepripadnost *establishmentu* ali celo tega ne znaš –, moraš najprej gledati, brati in molčati. Vendar glej in beri hitro, da bo jutri res lahko naš.